

Motion till riksdagen 2009/10:Sf211

av **Kalle Larsson m.fl. (v)**

Flykting- och immigrationspolitiken

1 Innehållsförteckning

2	Förslag till riksdagsbeslut.....	3
3	Inledning.....	8
4	Varför drivs människor på flykt?.....	8
4.1	Vapenexport	8
4.2	Konkurrens om råvaror.....	10
4.3	Etniska konflikter och inhemskt förtryck	10
4.4	Riktiga flyktingar?.....	10
5	Sveriges medlemskap i IOM	11
6	FN:s flyktingkommissariats finansiering och mandat.....	11
7	Utvecklingen i Europeiska unionen.....	12
7.1	Militariseringen av kontrollen av EU:s yttre gränser.....	13
7.2	Transportörsansvaret	16
7.3	Handlingsprogram för att bekämpa illegal invandring	17
7.4	Dublinförordningen	18
7.5	Visumkrav som medel att utestänga flyktingar.....	19
7.6	Skyddsgrundsdirektivet	20
7.7	Asylprocedurdirektivet	20
7.8	Återvändandedirektivet.....	20
8	Den svenska utlänningslagstiftningen	21
8.1	Anhöriginvandringen.....	21
8.2	Uppehållstillstånd efter inresa	22
8.3	Översyn av tvåårsregeln i utlänningslagen	23
8.4	Förföljelse på grund av kön eller sexuell läggning	24
8.5	Konventionsflyktingar	26
8.6	Bestämmelsen om väpnad konflikt.....	26
8.7	Återtagandeaftal.....	28
8.8	Barns asylskäl	28
8.9	Synnerligen ömmande omständigheter.....	29
8.10	Verkställighetshinder.....	29
8.11	Landkunskapen hos Migrationsverket	30
8.12	Rätten till muntlig förhandling	30

Fel! Okänt namn på

8.13	Omröstningsreglerna i migrationsdomstolarna	31
8.14	Rätt att överklaga beslut om avslag på ansökan om främlingspass	31
8.15	Ändringsdispens.....	31
8.16	Illegal vistelse	32
8.17	Bortre gräns i asylprocessen	32
8.18	Praxis vid besöksvisum.....	33
8.19	Flyktingkvoten.....	33
8.20	Asylvisum.....	34
8.21	Förvar.....	35
8.22	Förordnande av offentliga biträden i utlänningsärenden.....	36
8.23	Utbildning av nämndledamöter och offentliga biträden.....	37
8.24	Inrättande av en professur i migrationsrätt.....	37

2 Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ett omedelbart stopp för svensk vapenexport till länder där grova kränkningar av mänskliga rättigheter äger rum.¹
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ett svenskt initiativ i FN till en konferens för att påbörja arbetet med ett internationellt fördrag om restriktioner i vapenexport och vapenhandel.¹
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att stärka svenska myndigheters respekt för asylrätten och Genèvekonventionen.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige bör avsluta sitt medlemskap i IOM.¹
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att FN:s flyktingkommissariat bör finansieras via FN:s budget med treåriga anslag.¹
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om utvidgning av FN:s flyktingkommissariats mandat till att inkludera internflyktingar.¹
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om anslag av medel för FN:s flyktingkommissariats medverkan vid förvaltningen av EU:s yttergränser.¹
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör verka för att Frontex avvecklas.²
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen måste verka för en djupgående förändring av inriktningen på Frontex verksamhet så att både asylrätten och skyldigheten att bistå skeppsbrutna respekteras.²
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en asyl- och flyktingpolitik i EU grundad på respekt för mänskliga rättigheter och människors lika värde.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om påkallande av nya förhandlingar om direktivet om transportörsansvar.
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att regeringen bör ta initiativ till en sådan förändring av EU:s politik beträffande återtagandeavtal som anges i motionen.
13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör stödja kommissionens förslag till förändringar i Dublinförordningen.
14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om initiativ till en översyn av förordningen om fördelningskriterier för ansvaret för asylsökande i syfte att dessas egna val ska vara styrande.

Fel! Okänt namn på

15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör verka i EU för att korta ned listan över visumpliktiga länder och för att visumkrav inte används för att stänga ute flyktingar och därmed kortsluta Genèvekonventionen.
16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen i EU bör ta initiativ till en omarbetning av skyddsgrundsdirektivet i de delar som strider mot internationell rätt.
17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att asylprocedurdirektivet om förfarandet för att bevilja och återkalla flyktingstatus måste omarbetas i de delar som strider mot internationell rätt.
18. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att den i EU bör ta initiativ till upphävande av återvändanddirektivet och dess ersättande med ett nytt direktiv vars innehåll står i överensstämmelse med grundläggande humanitära principer, respekten för människors lika värde och EU-ländernas internationella åtaganden.
19. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till ändring av utlänningslagen med förbättrade regler om anhöriginvandring i enlighet med vad som anförs i motionen.
20. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till lagändring för att undantag ska kunna göras från huvudregeln om ansökan från utlandet när utlänningen har barn i Sverige, kvinnan i förhållandet är gravid eller sökanden med all sannolikhet skulle få sin ansökan beviljad, detta även när ett lagakraftäggande avlägsnandebeslut föreligger.
21. Riksdagen begär att regeringen lägger förslag till lagändring för att komma till rätta med de fortsatta missförhållandena med avvisningsbeslut för kvinnor som misshandlats eller kränkts under den tvååriga prövotiden.
22. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen i kommande regleringsbrev för Migrationsverket bör ställa krav på att verket vidtar erforderliga åtgärder för att integrera ett genusperspektiv.
23. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en snar utvärdering av tillämpningen av den nya lagbestämmelsen om flyktingstatus på grund av förföljelse på grund av kön eller sexuell läggning.
24. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om flyktingstatus för hbt-personer.
25. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en sådan översyn av flyktingskapsbestämmelsen i utlänningslagen att dess tolkning bringas i överensstämmelse med gällande internationell rätt.
26. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en sådan översyn av innebörden i begreppet ”yttre och inre väpnad konflikt” i 4 kap. 2 § utlänningslagen att det bringas i överensstämmelse med den internationellt accepterade folkrättsliga innebörden i begreppet.

Fel! Okänt namn på

27. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att i kommande regleringsbrev ge Migrationsverket i uppdrag att förordna om tortyrskadeutredningar i ärenden där den asylsökande uppgivit att han eller hon torterats.
28. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sveriges återtagandeavtal med Irak och Afghanistan omedelbart bör sägas upp.
29. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen i regleringsbrev för Migrationsverket bör ålägga verket att i barns asylärenden använda landinformation som särskilt handlar om förföljelse av barn.
30. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att uppdra åt Migrationsverket att utarbeta riktlinjer för utredningen och bedömningen av barns asylskäl.
31. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en förändring av lagen om vård av unga.
32. Riksdagen beslutar att 5 kap. 6 § första stycket 1 ges följande lydelse: Om uppehållstillstånd inte kan ges på annan grund, får tillstånd beviljas en utlänning om det vid en samlad bedömning av utlänningens situation föreligger sådana särskilt ömmande omständigheter att han eller hon bör tillåtas stanna i Sverige.
33. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör föreslå en ny bestämmelse i utlänningslagen om att avlägsnandebeslut inte ska fattas om det står klart att det inte går att verkställa.
34. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en översyn av 12 kap. 19 § utlänningslagen.
35. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en lagändring som ger polisen möjlighet att återlämna ett verkställighetsärende till Migrationsverket.
36. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör ge Migrationsverket i uppdrag att organisera kurser i opartiskt användande av Migrationsverkets landinformation.
37. Riksdagen beslutar om ett nytt tredje stycke i 16 kap. 5 § utlänningslagen med följande lydelse: I mål om utvisning eller avvisning ska muntlig förhandling hållas om det inte är uppenbart obehövligt. Muntlig förhandling ska alltid hållas om någon part begär det.
38. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om omröstningsreglerna i migrationsdomstolarna.²
39. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om införande i utlänningslagen av en bestämmelse om rätt att överklaga Migrationsverkets beslut om avslag på ansökan om främlingspass.
40. Riksdagen begär att regeringen återkommer med förslag till riksdagen om sådan ändring av utlänningslagen att ändringsdispens på ansökan av den enskilde införs hos Migrationsöverdomstolen.

Fel! Okänt namn på

41. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utläningen alltid ska beredas skäligt rådrum för att ordna förberedelserna för sin avresa.
42. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om införande av en borte gräns i asylprocessen.
43. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör utfärda tydliga riktlinjer för Migrationsverkets handläggning av ärenden som gäller besöksvisum för att den ska genomsyras av en inställning som grundas på icke-diskriminering och humanitet.
44. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att hänsynstagande till flyktingars "integrationspotential" bör utmönstras som kriterium för uttagning på flyktingkvoten.
45. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om återgång till tidigare praxis vad gäller krav på ingivande av ansökan och familjeåterförening till svensk beskickning.
46. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om tagande av nödvändiga mänskliga hänsyn vid uttagning på flyktingkvoten av familjemedlemmar som fyllt 18 år.
47. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör ta initiativ för treåriga planeringsperioder för uttagningar på flyktingkvoten.
48. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör tillsätta en utredning med uppgift att lägga fram förslag om en procedur för utfärdande av asylvisum.
49. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om tillsättande av en utredning med uppgift att se över bestämmelsen om förvar i 10 kap. utlänningslagen.
50. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en sådan ändring i utlänningslagen att det blir möjligt att förordna offentligt biträde i ärenden som handläggs enligt Dublinförordningen.
51. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en sådan ändring i utlänningslagen att det vid förekomsten av särskilda skäl blir möjligt att förordna offentligt biträde i ärenden där ansökan om uppehållstillstånd görs via svensk ambassad.
52. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Rättshjälpmyndigheten, alternativt länsrätten, bör förordna offentliga biträden i utlänningsärenden.
53. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ett uppdrag till Domstolsverket att ge förslag till organisering av utbildning av Migrationsverkets personal, migrationsdomstolarnas nämndledamöter och offentliga biträden samt på vem eller vilka som bör vara huvudmän för en sådan utbildning.²
54. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om inrättande av en professur i migrationsrätt vid lämpligt universitet.³

Fel! Okänt namn på

¹ Yrkandena 1, 2 och 4–7 hänvisade till UU.

² Yrkandena 8, 9, 38 och 53 hänvisade till JuU.

³ Yrkande 54 hänvisat till UbU.

Fel! Okänt namn på

3 Inledning

Vänsterpartiet är djupt oroat över flykting- och immigrationspolitikens utveckling både i Sverige och i EU. Murarna runt EU byggs hela tiden allt högre och alla legala möjligheter att ta sig till EU täpps till. Dessa frenetiska ansträngningar att stänga ”de andra” ute får som konsekvens att både Sverige och övriga EU-länder systematiskt och i stor omfattning kränker asylsökande och flyktingars mänskliga rättigheter och är den verkliga orsaken till ett allt intensivare blodbad vid EU:s gränser.

Vänsterpartiet anser att denna utveckling måste brytas – detta för att värna rätten till fristad undan förföljelse och de mänskliga rättigheterna i övrigt. Om vi i dag tolererar att en resurssvag grupp mänskliga rättigheter kränks, bäd-dar vi för att andra gruppers mänskliga rättigheter kränks i morgon.

4 Varför drivs människor på flykt?

Enligt FN:s flyktingkommissariat finns det omkring 200 miljoner migranter i världen. Av dem är 34,4 miljoner flyktingar, statslösa, internflyktingar m.fl.

Majoriteten av världens flyktingar har flytt från politiskt förtryck, krig och våld. Den direkta orsaken till att nio av tio fördrivna människor tvingats fly är politiskt förtryck och väpnade konflikter. Dessa konflikter utkämpas till största delen med vapen som tillverkats i de rika industriländerna. Vapenhandeln har genererat stora vinster för vapenindustrin samtidigt som den orsakar död, förstörelse och massflykt. Även Sverige bidrar mycket aktivt till att människor tvingas fly genom att exportera vapen till länder som kränker grundläggande mänskliga rättigheter och till länder som för krig.

4.1 Vapenexport

Amnesty International publicerade i mars 2003 rapporten *A Catalogue of Failures: G8 Arms Exports and Human Rights Violations*. Här konstateras att kortsiktiga vinstintressen och politiska fördelar styr merparten av den internationella vapenhandeln. Amnesty föreslår i rapporten att alla regeringar, framför allt de i G8-länderna, inleder förhandlingar om ett fördrag om global vapenhandel. De fördragsslutande parterna ska enligt Amnesty bl.a. förbinda sig att inte tillåta internationella överföringar av vapen, om det skulle innebära brott mot deras förpliktelser enligt internationell rätt inklusive FN-stadgan, vapenembargon och andra beslut av FN:s säkerhetsråd och internationella fördrag som förbjuder urskillningslösa vapen eller vapen som förorsakar onödigt lidande. Detta gäller om vapnen sannolikt skulle komma att användas i strid med FN-stadgan eller internationell sedvanerätt, särskilt när det gäller hot om våld eller användande av våld i internationella relationer, för att begå allvarliga brott mot de mänskliga rättigheterna, för att begå allvarliga

brott mot den internationella humanitära rätten i internationella konflikter, för att begå folkmord eller brott mot mänskligheten.

I oktober 2005 publicerade Amnesty Internationals svenska sektion, Diakonia, Kristna Fredsrörelsen och Svenska Freds ett gemensamt dokument om den svenska vapenexporten. Man konstaterade att Sverige var världens nionde största vapenexportör. Svenska vapen bidrar alltså till att göda krig och konflikter, bidrar till brott mot mänskliga rättigheter, bidrar till fattigdom och stärker diktaturer. Exempelvis har granatgeväret Carl Gustaf, som produceras av Saab Bofors Dynamics, sålts till över 40 länder och använts i krig, bl.a. i Burma, Kambodja, Sri Lanka, Vietnam, Indien och Irak. Vidare har det svenska pansarskottet AT4 använts vid USA:s invasion av Panama 1989 och i USA:s krigföring i Afghanistan och Irak.

Organisationerna fastslog också – trots att en grundläggande förutsättning för vapenexport enligt 1971 års riksdagsbeslut är att mottagarländerna respekterar de mänskliga rättigheterna – att export tillåts till en rad länder som bryter mot de mänskliga rättigheterna. Riksdagens riktlinjer för mänskliga rättigheter åsidosätts därmed systematiskt. Under femårsperioden 2000–2004 har stora summor krigsmateriel för strid exporterats till nio länder där allvarliga brott mot mänskliga rättigheter förekommer. Härigenom har regeringarna politiskt legitimerats samtidigt som deras vapenmakt stärkts rent konkret.

Militär upprustning är i sig en starkt bidragande orsak till konflikter och till att konflikter tar ett våldsamt och destruktivt förlopp. Den internationella vapenhandeln är en viktig drivkraft bakom militära upprustningar och bidrar därmed till väpnade konflikter. Vänsterpartiet avvisar regeringens förslag om att inrätta en ny myndighet för främjande av vapenexport.

Rapporten från den parlamentariska kommittén Globkom lanserades i mars 2002 och följdes i maj 2003 av regeringens proposition *Gemensamt ansvar: Sveriges politik för global utveckling*. I propositionen konstaterades att ”väpnade konflikter utgör det allvarligaste hindret för utveckling i många fattiga länder.” Det slås fast att höga militärutgifter och militära ingrepp i den civila maktutövningen ”ofta blivit allvarliga utvecklingshinder” och att ”fred och säkerhet är en förutsättning för utveckling”. Trots dessa insikter föreslog regeringen inga väsentliga förändringar i svensk vapenexportpolitik. I själva verket har Sveriges vapenexport till utvecklingsländer mer än fördubblats under de fyra första åren efter att Sveriges nya politik för global utveckling infördes år 2004. Detta i förhållande till genomsnittet under de föregående åtta åren.

Eftersom Sverige genom den nuvarande vapenexportpolitiken i hög grad bidrar till att skapa nya flyktingströmmar med åtföljande humanitära katastrofer, är den mest brådskande förändringen av svensk flyktingpolitik ett omedelbart stopp för den svenska vapenexporten till länder där grova kränkningar av mänskliga rättigheter äger rum. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Även i övrigt bör regelverket för vapenexporten ändras så att Sverige uppfyller de krav Amnesty International ställer i de rekommendationer som berörts ovan. Sverige bör också i FN ta initiativ till en konferens för att påbörja arbetet med ett internationellt fördrag om restriktioner i vapenexport och

Fel! Okänt namn på

vapenhandel i enlighet med det förslag som Amnesty International presenterat. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

4.2 Konkurrens om råvaror

Konkurrens om diamanter, mineral, olja eller råvaror mellan stater eller företag är och har varit en viktig orsak till flera pågående eller nyligen avslutade krig, t.ex. i Demokratiska Republiken Kongo och Sudan. I det senare fallet har svenska intressen varit involverade genom oljeutvinning som bedrivs av Lundin Petroleum. Det är en verksamhet som bidrog till att förlänga och förvärra pågående krig och till folkfördrivning genom nedbränning av byar. Det är viktigt att ha dessa fakta i minnet när ledande politiker i Sverige och andra västländer i högtidliga ordalag talar om vikten att förebygga uppkomsten av flyktingströmmar och när de som flyr från dessa konflikter nekats skydd i Sverige.

4.3 Etniska konflikter och inhemskt förtryck

Konflikter mellan, och förföljelse av, etniska och religiösa grupper är vanliga orsaker till att människor drivs på flykt. Men också rent inhemskt förtryck där grundläggande demokratiska rättigheter satts ur spel, vilka ofta har politiska strider och inbördeskrig som följd, befrämjar uppkomsten av flyktingströmmar. De åtgärder som USA och andra västländer vidtagit efter terrorattacken den 11 september 2001 för att förebygga nya terrordåd, har inneburit att mänskliga rättigheter allvarligt kränks, i synnerhet i USA och Storbritannien. Ryssland och Kina har tagit detta till förevändning att ostört genomföra oerhörda övergrepp mot mänskliga rättigheter, t.ex. i Tjetjenien och Kaukasus i Kabardino-Balkarien, respektive i Tibet och mot den uiguriska folkgruppen. USA:s krigföring i Irak har orsakat enorma nya flyktingströmmar.

4.4 Riktiga flyktingar?

Det görs ofta, också bland ledande politiker som borde veta bättre, gällande att flertalet asylsökande inte har några verkliga asylskäl utan att det snarare är fråga om en ekonomisk och social migration, att människor söker sig en bättre framtid i Sverige. Men den som hävdar något sådant bör närmare studera från vilka länder de asylsökande kommer. Det kan då konstateras att nästan alla kommer från länder där det antingen pågår krig, väpnad konflikt eller grova kränkningar av de mänskliga rättigheterna. Det finns ingen som helst koppling mellan ursprungsländers fattigdom och ett migrationstryck mot Sverige. Däremot finns ett tydligt samband mellan exempelvis Lundin Petroleums verksamhet i Sudan och den regimens ekonomiska möjligheter att bedriva ohyggliga och systematiska övergrepp på civilbefolkningen och därav orsakade flyktingströmmar.

Ett annat argument som ofta anförs är att det är så få ”riktiga flyktingar” bland dem som söker asyl i Sverige, närmare bestämt var det bara 4,1 procent som fick flyktingstatus 2008.

Ett lands asylpolitik fungerar som ett lackmustest för dess inställning till försvaret av mänskliga rättigheter. Om inte de människors mänskliga rättigheter respekteras som har minst möjligheter och resurser att föra sin talan, kommer andra gruppers rättigheter att angripas längre fram. Därför är det av största vikt att stärka svenska myndigheters respekt för asylrätten och Genèvekonventionen. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

5 Sveriges medlemskap i IOM

The International Organisation for Migration (IOM) grundades 1951 på initiativ av USA. Sedan 1989 har organisationen omvandlats till en transnationell organisation för global styrning av migration utifrån ekonomiska utgångspunkter.

Ledande organisationer för mänskliga rättigheter som Amnesty International och Human Rights Watch har under flera år riktat förödande kritik mot att IOM:s aktiviteter i många fall kränker grundläggande mänskliga rättigheter, t.ex. genom program som hindrar människor från att fly eller genom att organisera återvändande för flyktingar trots en oacceptabel säkerhetssituation i hemlandet. Mot bakgrund av de synnerligen allvarliga och bestående missförhållandena i IOM:s verksamhet bör Sverige avsluta sitt medlemskap i organisationen. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

6 FN:s flyktingkommissariats finansiering och mandat

Den verksamhet som bedrivs av FN:s flyktingkommissariat finansieras genom årliga bidrag från medlemsstaterna. Detta är en ur flera aspekter olycklig ordning. Organisationen får svårigheter med sin planering eftersom finansieringen blir osäker och ryckig. Dessutom kan FN:s flyktingkommissariat riskera att drabbas av tunghäfta när det är påkallat att framföra kritik mot någon av de viktigaste bidragsgivarna, t.ex. Sverige. Därför bör regeringen i FN verka för att FN:s flyktingkommissariat ska finansieras via FN:s budget med treåriga anslag. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

FN:s flyktingkommissariats mandat omfattar bara flyktingar som passerat en nationsgräns. Numera utgör de s.k. internflyktingarna en mycket stor del av alla flyktingar. Rapporter visar att kvinnor som flyr undan s.k. hedersrelaterat våld ofta tar sin tillflykt till fängelser i området för att undvika att mördas. På grund av risken och allvaret i hoten kan de tvingas att tillbringa resten

Fel! Okänt namn på

av sina liv i fängelset – oskyldigt dömda till livstidsstraff för att de är kvinnor. Dessa kvinnor kan inte fly till något annat land för att omfattas av FN:s flyktingkommissariats skydd. Visserligen gör FN:s flyktingkommissariat redan i dag viktiga humanitära insatser för internflyktingar, men det är viktigt att mandatet utvidgas så att organisationen exempelvis får möjlighet att vid behov hjälpa internflyktingar att lämna sitt hemland. Regeringen bör i alla lämpliga sammanhang verka för en utvidgning av FN:s flyktingkommissariats mandat till att inkludera internflyktingar. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Vid den s.k. gränsförvaltningen av EU:s yttergränser, bl.a. i Medelhavet och utanför Afrikas västkust, bedrivs både av enskilda EU-stater och genom EU:s byrå för yttre gränskontroll – Frontex – en verksamhet som stoppar flyktingar på väg till Europa för att söka asyl. Det är av avgörande betydelse att FN:s flyktingkommissariat bereds möjlighet att delta i denna verksamhet för att tillföra sitt kunnande om flyktingkonventionens riktiga tillämpning i dessa sammanhang. EU bör anslå medel för att finansiera detta. Regeringen bör därför i EU verka för att EU anslår medel för att möjliggöra för FN:s flyktingkommissariat att medverka vid förvaltningen av EU:s yttergränser. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

7 Utvecklingen i Europeiska unionen

I Amsterdamfördraget överfördes flyktingpolitiken från det mellanstatliga samarbetet i tredje pelaren till överstatligheten i första pelaren. Samtidigt beslutades att EU-länderna inom fem år skulle enas om gemensamma minimivåer. Vänsterpartiet var motståndare och starkt kritiskt till överförandet. Samtidigt garanterades från den dåvarande svenska regeringen och riksdagen att Sverige även i fortsättningen skulle föra en human och solidarisk flyktingpolitik och att Sverige i EU skulle verka för att en sådan politik skulle föras. Vi har nu haft möjlighet att följa arbetet med harmoniseringen av flyktingpolitiken under de år som den pågått. Vad vi kan se är att EU ägnar sig åt att bygga murarna runt Fästning Europa allt högre i stället för att genom mellanstatligt samarbete ta ansvar för de flyktingar som söker skydd undan förföljelse. Sverige har därmed medverkat till att sätta Genèvekonventionen ur spel, t.ex. genom transportörsansvaret och genom att acceptera att asylansökningar från EU-medborgare ska anses uppenbart ogrundade. De direktiv som hittills har antagits inom unionen har varit minimidirektiv, vilket innebär att medlemsstaterna, om de har mer generösa bestämmelser, kan bibehålla dem. Det har också stått medlemsstaterna fritt att upprätta mer generösa bestämmelser. Denna möjlighet har den svenska regeringen i det stora hela inte utnyttjat.

Vänsterpartiet är fortsatt starkt kritiskt till EU:s flyktingpolitik eftersom den är uppenbart inhuman och mycket restriktiv. Vi är också fortsatt starkt kritiska till Sveriges flyktingpolitik. Vi varnade för att ett system med miniregler skulle innebära en dragning mot en harmonisering nedåt i riktning mot den sämsta tillåtna nivån på rättssäkerhet och behandling. I dag kan vi,

med sorg, konstatera att vi hade rätt. Förberedelserna för nästa etapp – ett gemensamt asylsystem – är långt gångna. Genom Lissabonfördraget ska hela området för asyl- och invandringspolitik, yttre gränskontroller, villkor för inresa och bosättning, viseringar och uppehållstillstånd göras överstatlig.

EU ska utarbeta en fullt ut harmoniserad asyl- och invandringspolitik och ett helt gemensamt asylsystem. Detta görs trots att den första etappen i det närmaste havererat genom de extremt låga miniminivåer som beslutats både vad avser skydd och socialt mottagande. Harmoniseringen av flyktingpolitiken har i praktiken stoppat alla lagliga vägar till Europa och förvägrar i dag människor rätten att söka asyl. Det innebär att människor i stället tvingas i händerna på människosmugglare och till att riskera livet för att försöka ta sig hit. Det övergripande problemet är att den restriktivitet och den militarisering som hittills karakteriserat asyl- och invandringspolitiken uppenbart riskerar att eskalera ytterligare.

I det följande specificerar vi vår kritik både vad gäller det överstatliga samarbetet och den svenska flyktingpolitiken.

De flesta direktivförslag från EU-kommissionen, som i sitt ursprungliga skick syftade till att tillförsäkra asylsökande och immigranter minimirättigheter, har efter en under årtal utdragen behandling av Europeiska rådet och dess arbetsgrupper blivit tömda på nästan allt positivt innehåll. Däremot har man snabbt kunnat enas om genomförande av repressiva åtgärder riktade mot flyktingar och invandring från tredjeland. Det gäller förstärkta gränskontroller vid EU:s yttre gränser, hårda krav riktade mot de nya medlemsstaterna för att förhindra att flyktingar tar sig in i EU via dessa, steg mot en gemensam gränspolis för EU, hot mot tredjeländer för att tvinga dessa att ta emot, inte bara egna medborgare, utan även medborgare i andra stater och nu senast det starkt repressiva återvändandenedirektivet. Denna utveckling visar med all önskvärd tydlighet det problematiska och olämpliga i att göra asylpolitiken till föremål för överstatliga beslut inom EU.

Vänsterpartiets kritik mot EU:s flyktingpolitik grundar sig såväl på den restriktivitet som blivit kännetecknande för innehållet som på det faktum att dessa frågor beslutas på överstatlig nivå inom EU.

7.1 Militariseringen av kontrollen av EU:s yttre gränser

I syfte att hantera den migration som når EU:s yttre gränser har EU skapat Frontex, en byrå för yttre gränskontroll, som bl.a. organiserar patrullering och övervakning av den afrikanska västkusten och centrala Medelhavet. De alltmer avancerade övervakningssystem som används har fått till följd att fler väljer längre och farligare vägar, i synnerhet från Afrikas västkust till Kanarieöarna. Fler och fler människor omkommer under flykten till Europa.

För snart tio år sedan påbörjades byggandet av två gränsstängsel kring de spanska enklaverna Ceuta och Melilla vid Afrikas norra kust. Projektet finansierades med EU-medel med syfte att hindra afrikanska flyktingar att ta sig över EU:s landgräns mot Marocko. Gränsbarriären stoppade emellertid inte

Fel! Okänt namn på

människor från att fortsätta försöka ta sig in i Europa via enklaverna. Flera dödsfall har rapporterats efter att människor har ramlat ner från stängslet, och i september 2005 sköts minst fem personer ihjäl av militären när en stor grupp flyktingar försökte ta sig över. Det som har skett är bara att gränsbarriären har tvingat dem som vill ta sig till Europa att ta allt större risker.

Förordning 2007/2004 ålägger Frontex följande uppgifter: operativt samarbete mellan medlemsstater i förvaltningen av EU:s yttergränser, bistånd till medlemsländer med utbildning av nationella gränsvakter, genomföra riskanalyser, ge hjälp till medlemsstater som är i behov av tekniskt eller operativt bistånd vid sina yttergränser och att ge stöd vid gemensamma repatrieringsoperationer som inbegriper flera medlemsstater.

Frontex eget mandat är i allt väsentligt inriktat på att skydda EU:s gränser och saknar en explicit mekanism för att tillförsäkra skydd för asylsökande eller andra utsatta grupper. Frontex har därför ödeläggande effekter på EU:s politik för mottagande av flyktingar och andra skyddsbehövande. En av de mest oroande bristerna i mandatet är frånvaron av ett uppdrag att rädda människor i nöd och livsfara, t.ex. vid skeppsbrott.

Frontex, som ju upprättats med det uttalade syftet att ge EU-medborgarna en känsla av säkerhet, har misslyckats just med detta eftersom man inte lyckats minska antalet som når Europas kuster. I stället har Frontex bidragit till de många tragedier som utspelats utanför EU:s yttergränser de senaste åren. Som komplement till Frontex har under 2007 en förordning om *Rapid Border Intervention Teams* (Rabit), antagits. Dessa EU-styrkor ska med kort varsel kunna sättas in i områden där det finns ett stort inflöde av asylsökande eller andra migranter. En annan huvudlinje i EU:s strategi är att ge finansiellt och teknologiskt stöd till nordafrikanska staters gränsstyrkor. Spanien har exempelvis levererat patrullbåtar, fyrhjulsdrivna fordon och datorer till Mauretania "för att hjälpa landet att bevaka sin kust". Alldeles nyligen har också flyg från den svenska kustbevakningen deltagit i ett Frontexuppdrag utanför Greklands kust.

Den fria rörligheten i EU utvecklas alltså på bekostnad av den fria rörligheten i EU:s grannstater. Afrikanska länder pressas att införa en hårdare politik för att bekämpa migration, baserat på den europeiska modellen med gränskontroller, kriminalisering, frihetsberövande och utvisning. Allt belönas sedan med EU-finansiering. Ett exempel på konsekvenserna av denna politik är att de marockanska myndigheterna körde ut och dumpade 500 flyktingar, som var på väg till Europa, i öknen. Nu bidrar alltså också Sverige, genom det aktiva deltagandet i Frontex operationer, till direkta kränkningar av asylrätten.

Den stora faran med Frontex och snabbinsatsstyrkorna är att konsekvenserna oundvikligen blir kränkningar både av FN:s flyktingkonvention och av Europakonventionen om mänskliga rättigheter. De som finns ombord på de fartyg som eskorteras tillbaka till de afrikanska stater de kommit från ges nämligen inga möjligheter att söka asyl. Samtidigt sätts de EU-direktiv som ska garantera asylrätten ur spel. EU:s gränskontroll förläggs på detta sätt på tredjeländers sjöterritorium. I praktiken stämplar EU en individ som "irreguljär migrant" redan innan han eller hon lämnar sitt land och kommer in på EU-territorium. Dessa "förebyggande aktioner" tar ingen hänsyn till att den det

Fel! Okänt namn på

gäller inte behöver vara "illegal" utan en potentiell asylsökande eller flykting. Detta förhandsantagande om illegalitet och förebyggande gränskontroll omöjliggör ett fullständigt respekterande av mänskliga rättigheter och tillträde till en reguljär asyprocess med en individuell bedömning av asylärendet som föreskrivs av flyktingkonventionen. Politiken leder till ett systematiskt brott mot internationell och europeisk flyktingrätt.

Enligt uppgifter från organisationen United Against Racism har 13 250 personer dött under sina försök att ta sig in i Europa mellan 1988 och maj 2009.

Frontex har också medgivit att räddningsoperationer och förmåga att agera i humanitära krissituationer inte ligger inom Frontex behörighet. Det är därför helt klart att Frontex prioritet är att stoppa fartyg vid gränserna och att medverka vid sjöräddning är helt frivillig.

Rättsreglerna för sjöräddning grundas på internationell rätt. När det gäller de skyldigheter som åligger en fartygsbefälhavare eller en regering är det tillräckligt att ta del av *the UN Convention on the Law of the Sea* (1982), *the International Convention on Safety of Life at Sea* (SOLAS 1974) och *the International Convention on Maritime Search and Rescue* (SAR 1979) för att konstatera en skyldighet att snabbast möjligt rädda personer i sjönöd, oavsett de nödställas nationalitet eller status eller av vilka omständigheter de befinner sig i.

EU:s institutioner beklagar både förlusterna i människoliv till havs och de allt större risker som migranter är beredda att utsätta sig för och är rasande över den blomstrande människosmugglingen. Detta samtidigt som man låtsas inte se det direkta orsakssambandet med de åtgärder man själv vidtagit för att stänga gränserna och hindra asylsökande att nå EU:s territorium.

Paradoxalt nog kränker de fysiska och rättsliga medel som används för att "skydda" migranter deras grundläggande mänskliga rättigheter. Förutom att avstå från att hjälpa människor i fara, har många människor avvisats utan att ha fått möjlighet att söka asyl i flagrant brott mot Genèvekonventionen angående flyktingars rättsliga ställning.

Sverige deltar aktivt i såväl utformningen som praktiserandet av denna restriktiva politik och har inte i något fall utnyttjat sin rätt att stoppa EU-lagstiftning som syftar till att undergräva asylrätten. De mänskliga och rättsliga kostnaderna för den förda politiken är oerhörda:

- ? Människor hindras från att söka skydd och förvägras rätten att söka fristad i ett annat land. Detta är också avsikten med den politik som förs, trots att det sätter internationella konventioner ur spel.
- ? Många direktavvisas vid gränsen, trots att de har asylskäl.
- ? Marknaden för samvetslösa människosmugglare ökar. De smugglingsnätverk som blir allt mer omfattande utpekade sedan som ansvariga för de dödsfall som sker i stället för EU-ländernas regeringar som ju har det verkliga ansvaret.
- ? Nya farligare flyktvägar pressas fram. När den gemensamma gränsövervakningen täppt till en väg in i EU utsätter sig människor som är i behov av att fly för ännu större faror.

Fel! Okänt namn på

- ? Antalet dödsoffer ökar. Tusentals döda tredjelandsmedborgare, särskilt de som dör när de försöker nå Spaniens eller Italiens södra gräns, ökar för varje år.
- ? Övergrepp tillåts ske i det fördolda, bl.a. rapporteras ett stort antal övergrepp från förvaringslokaler och transitområden på flygplatser som är stängda för insyn.

Det är tydligt att Frontex operationer kring Kanarieöarna inneburit att flyktvägarna från Afrika till Europa pressats till att bli mycket längre och mycket farligare. Som en brutal konsekvens av detta har också fler människor mist livet. Som en annan mycket farlig konsekvens har många människor förlorat rätten att söka asyl. Först och främst sker detta genom att Frontex hindrar dem från att komma i land. De tvingas vända tillbaka eller "försvinner" på annat sätt. Människor lever också inlåsta i förvaringsanläggningar under emellanåt mycket svåra förhållanden där de undanhålls den nödvändiga information och juridiska hjälp de av internationell rätt är berättigade till för att kunna söka asyl.

I Stockholmsprogrammet, som ska antas under det svenska ordförandeskapet i EU och bl.a. fastslår den fortsatta inriktningen av EU:s migrations- och flyktingpolitik, behandlas Frontex operativa verksamhet fullständigt kritiskt och utan att Frontex svåra och systematiska kränkningar av asylrätten ens problematiseras. Detta är fullständigt oacceptabelt för en union som gör anspråk på att respektera grundläggande mänskliga rättigheter. Regeringen bör därför verka för att Frontex avvecklas. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Fram tills det är genomfört bör regeringen skyndsamt verka för att inriktningen av Frontex verksamhet ändras på ett djupgående sätt så att både asylrätten och skyldigheten att bistå skeppsbrutna respekteras. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Regeringen bör i EU verka för att asyl- och flyktingpolitiken i grunden förändras och i framtiden bygger på respekt för mänskliga rättigheter och människors lika värde. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

7.2 Transportörsansvaret

Direktivet om transportörsansvar innebär ett generalangrepp på Genèvekonventionen och asylrätten. Direktivet har både till syfte och effekt att kortsluta rätten till asyl och göra Genèvekonventionen oanvändbar. Det utgör ett grovt angrepp på den mänskliga rättigheten att söka och åtnjuta asyl som finns upptagen i artikel 14 i *FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna*. Transportörsansvar innebär i praktiken att myndighetsutövning läggs ut på privata rättssubjekt, vilka självfallet har vinstsyftet som främsta ledstjärna. Flygbolaget SAS har i sitt remissvar över departementspromemorian Transportörsansvaret i utlänningslagen (Ds 2001:74), bl.a. yttrat följande:

I och med att SAS har rätt att neka ombordstigning på grund av att inresehandlingarna (inte själva flygbiljetten) inte är i ordning kan passagerarna sägas stå i ett slags beroendeförhållande till transportören. Därför är transportörens kontroll att likställa med myndighetsutövning och därmed i strid med regeringsformen.

Vänsterpartiet delar den uppfattningen. Transportörsansvaret har också som oundviklig följd att transportföretagen infört rasprofilering av sina passagerarkontroller. Detta är fullständigt oacceptabelt och försvårar en effektiv kamp mot främlingsfientlighet och rasism.

Riksdagens dåvarande majoritet i flyktingfrågor, bestående av socialdemokrater och moderater, godkände 2004 beklagligtvis propositionen om genomförande av direktivet om transportörsansvar i svensk rätt. Den rimliga ståndpunkten hade varit att vägra införa direktivet med hänvisning till att det står i strid med Sveriges åtaganden i enlighet med 1951 års Genèvekonvention och hävda den ståndpunkten vid ett eventuellt rättsligt förfarande mot Sverige vid EG-domstolen.

Mot bakgrund av ovanstående bör regeringen omedelbart påkalla nya förhandlingar om direktivet om transportörsansvar och därvid verka för att alla bestämmelser i direktivet som sätter asylrätten ur spel eller leder till diskriminering grundad på hudfärg eller etniskt ursprung tas bort. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

7.3 Handlingsprogram för att bekämpa illegal invandring

I februari 2002 antog Europeiska unionens råd en handlingsplan för att bekämpa illegal invandring. I planen ges högsta prioritet för åtgärder syftande till att täppa igen återstående sprickor i murarna runt Fästning Europa. Bortsett från en generell hänvisning till internationella åtaganden om att ge skydd, saknas varje tanke på att det finns asylsökande och flyktingar bland dem som gör irreguljära förflyttningar, smugglas eller är utsatta för människohandel.

Andra åtgärder som man enats om avser exempelvis riktlinjer för den yttre gränskontrollen och slutande av återtagandeavtal med tredjeländer som Ryssland, Marocko, Pakistan, Macao, Sri Lanka samt Armenien. Relationerna mellan EU och tredjeländer förgiftas successivt av uppgifter om dålig behandling av tredjelandsmedborgare av immigrationsmyndigheterna i EU-länder. Det finns en frestelse för migrationsministrarna att undvika denna fråga genom att göra myndigheterna i hemländerna till medbrottslingar i den förödmande behandlingen av deras medborgare. Detta sker främst genom EU:s insisterande på att sluta återtagandeavtal med tredjeländer genom vilka dessas myndigheter anlitas som agenter för EU-länderna när det gäller utvisning av deras medborgare från EU-länder och för att utföra kontroller för att hindra sina medborgare att utnyttja den grundläggande mänskliga rättigheten att lämna sitt land.

Därtill kommer bl.a. Europeiska unionens råds slutsatser om åtgärder mot olaglig invandring sjövägen, samarbete med tredjeländ för att bekämpa olag-

Fel! Okänt namn på

lig invandring, samarbete med USA kring visering, återtagande, flygplatskontroller osv. samt ständiga förändringar och tillägg till Schengenkonventionen. I stort sett allt som EU beslutat om på asyl- och immigrationsområdet, med den europeiska flyktingfonden och direktivet om tillfälligt skydd vid massflykt som undantag, har utgjort byggstenar i projektet Fästning Europa.

Regeringen bör i EU ta initiativ till att EU:s politik beträffande återtagandeavtal förändras på ett sådant sätt att de följder som angivits ovan i fortsättningen undviks. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

7.4 Dublinförordningen

I februari 2003 antogs den förordning som ersätter Dublinkonventionen. Den innebär att alla grundprinciper i Dublinkonventionen med dess stötande och inhumana konsekvenser blev kvar. Huvudregeln om att asylansökan ska göras i det första EU-land den sökande rest in i leder självfallet till att flyktingarna koncentreras till de länder som gränsar mot områden varifrån många flyktingar kommer. Det är länderna i norra delen av EU som påtvingat EU:s medlemmar vid Medelhavet principen för att uppnå en koncentration av flyktingarna i dessa länder och i görligaste mån motverka etnisk mångfald i Nordeuropa. Förordningen motverkar alltså en någorlunda jämn fördelning av flyktingar i olika EU-länder och koncentrerar dem till frontstaterna. Det får som självklar logisk konsekvens att dessa som motåtgärd söker göra sina gränser så ogenomträngliga som möjligt. Sverige har här medverkat till att ytterligare en viktig del av Fästning Europa kommit på plats.

En grundförutsättning för att tillämpa en sådan princip för fördelning av asylsökande mellan EU:s medlemsstater som Dublinförordningen bygger på är att rättspraxis vid tillämpningen av skyddsreglerna för asylsökande är densamma i EU:s medlemsstater. I verkligheten råder avgrundsliga skillnader i detta avseende. Ett tydligt exempel utgörs av Grekland, där det är i det närmaste omöjligt att få skydd. Detta gäller även konventionsflyktingar och människor som har en välgrundad fruktan för tortyr i hemlandet. Grekiska myndigheter torterar och mördar i stället asylsökande. Rapporter från Europarådets kommitté för att förebygga tortyr och omänsklig eller förnedrande behandling, Europaparlamentets utskott för medborgerliga rättigheter m.m., organisationer som tyska Pro Asyl och norska och grekiska Helsingforskommittéerna är alla samstämmiga i en förödande kritik mot det grekiska flyktingmottagandet. FN:s flyktingkommissariat har den 15 april 2008 antagit en rekommendation att EU:s medlemsstater i enlighet med sina skyldigheter att respektera asylrätten tills vidare ska avstå från att överföra asylsökande till Grekland med stöd av Dublinförordningen.

Ändå fortsätter Sverige dessa överföringar till Grekland. Detta är mycket illavarslande och visar ett öppet förakt från den svenska regeringen för Sveriges internationella åtaganden när det gäller mänskliga rättigheter. Genom det aktiva deltagandet i Frontexoperationen Poseidon utanför Greklands kust, bidrar nu Sverige också till att direkt kränka asylrätten. När Sverige genom kustbevakningens spaningsplan rapporterar flyktingar till de grekiska myn-

digheterna kommer dessa i första hand att försöka tvinga dem tillbaka, och med synnerligen brutala metoder.

Kommissionen har den 3 december 2008 lagt fram förslag till ändrade regler i Dublinförordningen. Förslagen syftar till att underlätta ett smidigare överförande av asylsökande mellan medlemsländerna och något ökade möjligheter att minska familjesplittring mellan flera olika medlemsstater. Men den viktigaste förändringen är att kommissionen, om vissa villkor är uppfyllda, kan besluta om att inställa överföringar av asylsökande till ett visst land vars mottagningskapacitet är överbelastad eller som inte ger ett skydd för asylsökande som uppfyller gemenskapslagstiftningens krav. De senaste förslagen har den svenska regeringen bestämt motsatt sig. Att regeringen intar den positionen och går emot en så självklar åtgärd för att motverka förordningens kraftigt snedvridande effekter på fördelningen av asylsökande mellan medlemsstaterna visar att man inget lärt av Sveriges behandling av asylsökande judar på 30-talet. Samma politik upprepas nu men i andra former.

Den enda rimliga principen för att avgöra vilket land som ska handlägga en asylansökan, är att låta den asylsökande själv fatta beslutet. Det skulle också spara stora belopp för skattebetalarna i EU-länderna eftersom de s.k. Dublinförfrågningarna länderna emellan är synnerligen tidsödande och kostsamma samtidigt som de förlänger handläggningstiderna på ett orimligt sätt. Även FN:s flyktingkommissariat har i sitt yttrande över EU-kommissionens grönbok om ett gemensamt asylsystem gett uttryck för att man skulle föredra att Dublinförordningens principer hade ersatts med att den asylsökandes eget val av asylland ska vara avgörande. Den svenska regeringen bör därför stödja det förslag som kommissionen lagt om förändringar i Dublinförordningen som redogjorts för ovan. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Vidare bör den svenska regeringen ta initiativ till en översyn av Dublinförordningen med syfte att fördelningskriteriet för de asylsökande ska vara att egna val ska vara styrande. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

7.5 Visumkrav som medel att utestänga flyktingar

Visumkrav riktade mot länder där det pågår krig eller omfattande kränkningar mot mänskliga rättigheter är en viktig del av EU:s utestängningspolitik mot flyktingar och andra skyddsbehövande.

Detta är ett allvarligt hot mot asylrätten. Regeringen bör därför inom EU verka för att korta ner listan över visumpliktiga länder och för att visumkrav inte används för att stänga ute flyktingar och därmed kortsluta Genèvekonventionen. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Fel! Okänt namn

7.6 Skyddsgrundsdirektivet

Rådsdirektivet om miniminormer för när medborgare och statslösa personer ska betraktas som flyktingar eller som personer som av andra skäl behöver internationellt skydd, hade när det antagits av medlemsstaterna omsorgsfullt rensats på det mesta som skulle kunna innebära ett förbättrat rättsskydd för flyktingar och andra skyddsbehövande. FN:s flyktingkommissariat tvingades efter att förhandlingarna var klara t.o.m. gå ut med en offentlig deklARATION att det vore bättre att skyddsgrunds- och asylprocedurdirektiven inte antogs framför att de drevs igenom i sin nuvarande utformning. Ledande auktoriteter på flyktingrätt i världen har förklarat att vissa bestämmelser i direktivet uppenbart strider mot internationell rätt. Kommissionen kommer att offentliggöra sin utvärdering av direktivets hittillsvarande tillämpning i oktober 2009. Regeringen bör i anslutning till detta i EU ta initiativ till att skyddsgrundsdirektivet omarbetas i de delar som strider mot internationell rätt. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

7.7 Asylprocedurdirektivet

Rådsdirektivet om miniminormer för medlemsstaters förfaranden för att bevilja eller återkalla flyktingstatus har också rensats på i stort sett allt som skulle kunna bidra till rättssäkerhet i förfarandet. FN:s flyktingkommissariat har också beträffande detta direktiv offentligt uttryckt sin oro över att rättssäkert asylförfarande skulle undergrävas om det antas i sin nuvarande form och förklarat att det vore bättre att inte anta något direktiv alls. Organisationen Immigration Law Practitioners Association har förklarat att många av direktivets bestämmelser kommer att leda till kränkningar av internationell rätt. Europeiska unionens råd tog dock inte någon hänsyn till dessa invändningar. Kommissionen kommer att i december 2009 offentliggöra sin utvärdering av direktivets hittillsvarande tillämpning. Regeringen bör i anslutning till detta i EU ta initiativ till att asylprocedurdirektivet omarbetas i de delar som strider mot internationell rätt. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

7.8 Återvändandedirektivet

EU har i juni 2008 antagit direktivet om gemensamma normer och förfaranden för återvändande av tredjelandmedborgare som vistas olagligt i medlemsstaterna. Direktivet utgör ytterligare en byggsten i Fästning Europa och har i viktiga delar ett djupt inhumant innehåll, delvis präglad av gamla koloniala attityder och förhållningssätt.

Direktivets bestämmelser om frivillig verkställighet under en period på högst 7–30 dagar från beslutet om utvisning är helt verklighetsfrämmande. Även om den som ska utvisas på alla sätt medverkar till verkställigheten tar planeringen oftast betydligt längre tid än så. Att införa en regel om att tvång

automatiskt ska tillgripas efter en så kort period betyder, förutom ett djupt inhumant och stötande sätt att behandla människor, ett häpnadsväckande slöseri med skattemedel.

Förvarsreglerna är helt oacceptabla. Den maximalt tillåtna tiden för förvar, 18 månader, är orimligt lång. Grunderna för förvarstagande är så oprecisa att de öppnar för ett stort mått av godtycke. Också ensamkommande barn får tas i förvar i upp till 18 månader. Det är tillåtet att placera både vuxna med barn och ensamkommande barn i vanliga fängelser. Detta står i flagrant strid med barnkonventionen.

Om den utvisade inte återvänt frivilligt – något som knappast är möjligt med hänsyn till tidsfristerna – får ett återreseförbud på fem år utfärdas. Det kommer att i hög grad försvåra möjligheten att fly om förhållandena i ursprungslandet skulle förändras.

Vuxna, men även ensamkommande barn, får utvisas till länder de saknar anknytning till genom vilka de enbart transiterat. Även detta är självfallet något som strider mot barnkonventionen.

Det är djupt beklämmande att den svenska regeringen medverkat till att detta direktiv antagits. Regeringen bör därför ta initiativ till att återvändande-direktivet upphävs och ersätts med ett nytt direktiv vars innehåll står i grundläggande överensstämmelse med både humanitära principer, respekten för människors lika värde och EU-ländernas internationella åtaganden. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

8 Den svenska utlänningslagstiftningen

Vänsterpartiet är starkt kritiskt till den svenska flyktingpolitiken. Rätten till asyl undergrävs i dag genom stora brister i den praktiska tillämpningen av gällande lagstiftning. Den överordnade målsättningen tycks vara att avvisa största möjliga antal människor.

8.1 Anhöriginvandringen

De regeländringar i utlänningslagen som genomfördes den 1 januari 1997 har, som Vänsterpartiet redan då förutsade, orsakat många mänskliga tragedier och stort lidande för familjemedlemmar både i Sverige och i hemlandet. Detta konstaterades också i en utvärdering av de nya reglerna som Röda Korset lät göra efter att de tillämpats i några år. Effekterna av lagändringarna visade sig bli både omänskliga och strida mot elementär mänsklig anständighet. Mot denna bakgrund tillsatte den dåvarande regeringen den s.k. Anhörigkommittén som i februari 2002 lade fram förslag om mindre restriktiva regler för anhöriginvandringen. Den dåvarande socialdemokratiska regeringens passiva hållning i frågan var fullständigt oacceptabel och det finns ingenting som tyder på att den nya alliansregeringen har någon som helst avsikt att göra något åt denna mot all mänsklig anständighet stridande lagreglering.

Fel! Okänt namn på

Den 1 maj 2006 trädde vissa förändringar i utlänningslagen i kraft som gäller familjeåterförening och som innebar att EG-direktivet om rätt till familjeåterförening genomfördes i svensk rätt. Det är ett minimidirektiv och hindrar därför inte Sverige från att ha mindre restriktiva regler. De regler som leder till djupt stötande och inhumana konsekvenser berörs inte av EG-direktivet.

I december 2008 föreslog en utredning (SOU 2008:114), i enlighet med de utredningsdirektiv som regeringen lämnat, att försörjningskrav införs som villkor vid anhöriginvandring. Försörjningskrav ska dock inte uppställas vid anhöriginvandring till flyktingar och vissa övriga skyddsbehövande. Det stora flertalet remissinstanser har riktat en förödande kritik mot förslaget grundvalar, i synnerhet att barn enligt förslaget skulle kunna separeras från den ena föräldern under mycket lång tid. Förslaget har också kritiserats av den FN-kommitté som granskade Sveriges rapport om tillämpningen av barnkonventionen.

Migrationsmyndigheternas tillämpning av 18-årsregeln på barn som uppnått denna ålder under ärendets handläggning har kritiserats av Justitiekanslern utan att myndigheterna har tagit något intryck. Fortfarande förekommer det att barn nekas återförening med sina föräldrar trots att de lämnat in ansökan i god tid, innan de fyllt 18 år. I många fall är det svårt att frigöra sig från misstanken att Migrationsverket avsiktligt fördröjer handläggningen så att barnet ska ha hunnit fylla 18 år innan beslutet fattas. Den s.k. sista länkenbestämmelsen måste återinföras och möjligheterna för äldre föräldrar att återförenas med vuxna barn förbättras. Kraven på hushållsgemenskap omedelbart innan det vuxna barnet bosatte sig i Sverige och kravet att föräldrarna måste ha ansökt om familjeåterförening inom kort tid efter att barnet fått uppehållstillstånd i Sverige måste tas bort. Det kravet får helt orimliga konsekvenser. När det vuxna barnet flyttade till Sverige är föräldrarna ofta relativt unga och friska. 25 år senare kanske en av dem avlidit medan den efterlevande är gammal och svårt sjuk och inte kan klara sin livsföring utan hjälp av barnen. Men då stupar varje återföreningsansökan på 10-månadersgränsen. Det bör inte införas några regler om försörjningskrav. Regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag om förbättrade regler för anhöriginvandring i enlighet med det ovan angivna. Detta bör riksdagen begära.

8.2 Uppehållstillstånd efter inresa

En lagändring, som trädde i kraft år 2000, beträffande förutsättningarna att bifalla en ansökan om uppehållstillstånd som görs efter inresan, innebar följande: om utlänningsen har stark anknytning till en person bosatt i landet och det inte skäligen kan begäras att utlänningsen återvänder till ett annat land för att inge ansökan där, får den bifallas trots att den gjorts efter inresa till Sverige. Avsikten med lagändringen var att öka möjligheterna till bifall på en ansökan gjord efter inresan, men bestämmelsen har tillämpats så att den tvärtom inneburit minskade möjligheter till bifall. Denna praxis har inte föränd-

rats sedan en ny instansordning i utlänningsärenden har införts. Konsekvensen har blivit djupt inhumana beslut som leder till svåra tragedier.

Det är därför nödvändigt att regeringen lägger fram förslag om lagändring för att undantag från huvudregeln ska kunna göras bl.a. när utlänningen har barn i Sverige eller kvinnan i förhållandet är gravid eller sökanden med all sannolikhet skulle få sin ansökan beviljad, detta även när ett lagakraftgående avlägsnandebeslut föreligger. Detta bör riksdagen begära.

8.3 Översyn av tvåårsregeln i utlänningslagen

Sedan årtionden har många människor upprörts över att utländska kvinnor som misshandlats av sin man under den tvååriga provotiden för permanent uppehållstillstånd, oftast blivit utvisade från Sverige om de brutit upp från förhållandet. Denna rättstillämpning har fått stötande konsekvenser, t.ex. att många kvinnor sett sig tvingade att stanna kvar i förhållanden trots miss-handel från mannens sida, eftersom en utvisning skulle leda till fruktansvärda konsekvenser för dem i hemlandet. Den starka kritiken, bl.a. i riksdagsmotioner och frågor från Vänsterpartiet i riksdagen till ansvarigt statsråd, ledde till att den dåvarande regeringen i januari 2000 förelade riksdagen en proposition i ämnet. Tyvärr begränsade propositionen skyddet för kvinnan till fall när det varit fråga om våld eller för handlingar som innebär allvarlig kränkning.

Vänsterpartiet påpekade i en reservation till utskottsbetänkandet att formuleringen kunde komma att få till följd att för hög grad av våld och allvarlig kränkning kunde komma att accepteras och att myndigheterna medgavs ett alltför stort tolkningsutrymme. Det är uppenbart att den tidigare regeringens försök att genom lagändring åstadkomma en rimligare rättstillämpning misslyckats.

Riksdagen beslutade i mars 2006 i ett tillkännagivande att det fanns skäl att nu närmare studera tillämpningen av nämnda bestämmelse i syfte att klarlägga huruvida skyddet för kvinnor och barn uppnår en godtagbar nivå. Om det visar sig att så inte är fallet borde regeringen återkomma till riksdagen med förslag om lagändring. Enligt uppgifter från Regeringskansliet i juni 2009 har regeringen nu fått ett visst underlag från Migrationsverket, men det är oklart hur regeringen kommer att gå vidare i frågan. Det är emellertid uppenbart att en lagändring är nödvändig för att skydda kvinnor och barn mot övergrepp som främjas av utlänningslagens utformning.

Regeringen bör snarast förelägga riksdagen förslag om lagändring för att komma till rätta med de fortsatta missförhållandena med avvisningsbeslut av kvinnor som misshandlats eller kränkts under den tvååriga provotiden. Detta bör riksdagen begära.

Fel! Okänt namn

8.4 Förföljelse på grund av kön eller sexuell läggning

Den bestämmelse om skydd på grund av välgrundad fruktan för förföljelse på grund av kön eller sexuell läggning som infördes i utlänningslagen 1997 har utsatts för skarp kritik av bl.a. Vänsterpartiet. Det skulle ha varit en betydligt bättre lösning att bredda tolkningen av Genèvekonventionens flyktingbegrepp så att det också innefattar förföljelse på grund av kön eller sexuell läggning.

Det är glädjande att det nu äntligen genomförts en utvidgning av flyktingbegreppet till att omfatta även förföljelse på grund av kön i enlighet med det synsätt som Vänsterpartiet länge förespråkade. Men det är av avgörande betydelse om äldre rättspraxis tillåts influera tolkningen av den nya bestämmelsen. Än så länge har Migrationsöverdomstolen endast avgjort något enstaka mål på grundval av den nya bestämmelsen och det är följaktligen för tidigt att dra några slutsatser om den nya regleringens praktiska betydelse. I propositionen har det inte gjorts något tydligt avståndstagande från denna äldre praxis.

Inte heller har det i propositionen tydligt klargjorts att de riktlinjer FN:s flyktingkommissariat utfärdade om könsrelaterad förföljelse ska tillämpas. Andra problem i tillämpning kan bli förföljelsebegreppet, social utstötning har inte berörts i lagstiftningen, inte heller könsdiskriminerande lagstiftning. Hur kommer riskbedömningarna att göras, hur höga beviskrav kommer att ställas i rättstillämpningen? Förföljelse inom familjen kommer att behandlas på ett annat sätt än förföljelse från staten, att skydd inte kan ges på grund av resursbrist ska nämligen tillmätas betydelse vid bedömningen av flyktingstatusfrågan vid våld inom familjen. Detta är felaktig tillämpning av flyktingbegreppet som kommer att ställa många förföljda kvinnor utan skydd av flyktingkonventionen.

Det är ett problem att regeringen i sitt regleringsbrev till Migrationsverket inte angivit att det ska vara ett mål att integrera ett genusperspektiv i asylprocessen. Migrationsverket saknar för närvarande sådana tydliga mål, strategier och rutiner. Det finns inte genusansvariga på alla enheter och de som finns har varken fått en uppdragsbeskrivning eller tidsutrymme att kunna ägna frågan uppmärksamhet. Regeringen bör i kommande regleringsbrev till Migrationsverket ställa krav på att verket vidtar erforderliga åtgärder för att integrera ett genusperspektiv. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Det är av största vikt att regeringen när det bildats en rättspraxis på grundval av den nya bestämmelsen låter utvärdera tillämpningen av lagen för att konstatera om de avsedda förändringarna blivit verklighet och vilka problem som visat sig i tillämpningen. Därför bör regeringen genomföra en snar utvärdering av tillämpningen av den nya lagbestämmelsen om flyktingstatus på grund av förföljelse på grund av kön eller sexuell läggning. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Trots ändringen av utlänningslagen har migrationsmyndigheterna fortsatt att utvisa homosexuella personer till länder som, Iran. Migrationsverket och migrationsdomstolarna använder regelmässigt Utrikesdepartementets rapporter om mänskliga rättigheter som beslutsunderlag i flyktingärenden. Senast

Fel! Okänt namn på

den 22 september 2006 avslog Migrationsdomstolen i Stockholm en asylansökan gjord av en homosexuell man från Iran. Av UD:s rapport om Iran från år 2005 framgår följande:

Bristen på tolerans i det iranska samhället är långtifrån absolut: män håller varandra i händerna, de vänslas i parkerna etc. Man kan någon gång se män kyssa varandra på gatan eller se sminkade män. Det är något av en paradox i Iran att heterosexuella personer (som, *nota bene*, inte är gifta) egentligen har större svårigheter med att kunna leva ut sin sexuella läggning än homosexuella.

Samtidigt erkänner UD i rapporten att homosexuella riskerar grymma straff för homosexuella handlingar. För män gäller dödsstraff vid penetration och piskrapp för andra sexuella handlingar. För könsumgänge mellan kvinnor utdöms hundra piskrapp för vardera parten. UD menar dock att de iranska myndigheterna inte "aktivt förföljer" homosexuella och att de flesta homosexuella i Iran kan undgå fara om de lever "diskret och tillbakadraget". Denna motivering har legat till grund för flera beslut av regeringen.

UD konstaterar vidare att de avrättningar av två homosexuella män som skedde i augusti år 2005 hade sin grund i våldtäkt och mord. Detta trots att Amnesty International har rapporterat om att den iranska regimen använder sig av andra brottsrubriceringar än de faktiska för att göra sig av med homosexuella personer. Vi kan konstatera att UD:s rapporter på flera avgörande punkter är rent felaktiga och dessutom kränkande för de hbt-personer som är tvungna att fly från sitt hemland på grund av förföljelse, misshandel och rena dödshot. Eftersom det är klarlagt att människor avrättas på grund av sin sexuella läggning i Iran bör asylsökande homosexuella iraniers fruktan anses välgrundad så länge paragrafen om dödsstraff och kroppsbestraffning finns kvar i den iranska strafflagen. Detsamma gäller alla andra länder som avrättar och bestraffar homosexuella och bisexuella på grund av deras sexuella läggning samt transpersoner på grund av deras könsidentitet. Utlänningslagens tillämpning i praktiken avviker i dag från riksdagens intentioner med lagen. Riksdagen har tidigare i ett betänkande uttalat att det aldrig kan komma i fråga att avvisa exempelvis en homosexuell person till hemlandet om han eller hon riskerar förföljelse på grund av sin sexuella läggning (2005/06:SfU4). Riksdagen anför även att det torde vara mycket svårt att bedöma om ett döljande av den sexuella läggningen utesluter risken för förföljelse. Riksdagens mening verkar dessvärre ha gått Migrationsverket och migrationsdomstolarna förbi. Fortfarande avslås asylansökningar från homosexuella med motiveringen att de dolt sin läggning i hemlandet och borde kunna fortsätta med det för att undgå förföljelse. Ett sådant ställningstagande betyder att Sverige solidariserar sig med och deltar i förföljelse som grundas på sexuell läggning.

Utlänningslagen ska tillämpas i enlighet med lagstiftarens intentioner. Det är därför av yttersta vikt att Sverige tar sitt ansvar och ger de hbt-personer som flyr hit rätt till flyktingstatus. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Fel! Okänt namn

8.5 Konventionsflyktingar

Det beviskrav som uppställs i svensk rätt för att risken för förföljelse ska beaktas är att den är sannolik. Detta beviskrav står inte i överensstämmelse med en riktig tillämpning av flyktingkonventionen. Som framgår av FN:s flyktingkommissariats *Note on the burden and standard of proof in refugee claims* från den 16 december 1998 bör kravet utifrån internationell rättspraxis, bl.a. domar i USA:s högsta domstol, ligga mellan "sannolikt" och "möjligt". I målet *INS vs Cardoz-Fonseca* uttalade USA:s högsta domstol att "beviskravet förvisso inte kräver att utlänningsvisan visar att det är mer sannolikt än motsatsen att han kommer att bli förföljd för att klassificeras som flykting". Regeringen bör mot denna bakgrund ta initiativ till en sådan översyn av flyktingkapsbestämmelsen i utlänningslagen att tillämpningen bringas i överensstämmelse med gällande internationell rätt. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

8.6 Bestämmelsen om väpnad konflikt

Den som känner välgrundad fruktan att utsättas för allvarliga övergrepp på grund av svåra motsättningar i hemlandet ska enligt en ny bestämmelse i 4 kap. 2 § utlänningslagen ha rätt till uppehållstillstånd.

Bestämmelsen har av domstolarna givits den tolkningen att det måste röra sig om ett individualiserat hot för att den ska vara tillämplig. Detta strider helt mot vad lagstiftaren avsåg. I propositionen (2004/05:170) sägs på s. 178 följande:

Härigenom täcks situationer in som enligt praxis ger uppehållstillstånd av politisk humanitära skäl och andra skyddsrelaterade skäl som hittills bifallits av humanitära skäl. Det kan röra sig om såväl godtyckliga som systematiska övergrepp som det till följd av maktförhållandena i landet inte finns möjlighet för den enskilde att skydda sig emot eller få rättelse för. Övergreppen behöver inte nödvändigtvis härröra från en myndighet utan kan lika väl ha begåtts av någon enskild aktör. [...] Avsikten med den ändrade indelningen av grunderna för uppehållstillstånd är inte att inskränka möjligheten för skyddsökande att få uppehållstillstånd i förhållande till vad som gäller enligt nuvarande lagstiftning och praxis.

Men det är just vad som skett genom att det i praxis ställts upp krav på ett individualiserat hot. I EU:s skyddsgrundsdirektiv finns en bestämmelse om subsidiärt skydd som i mycket motsvarar bestämmelsen i utlänningslagen. Vissa EU-länder som exempelvis Storbritannien har tolkat bestämmelsen så att den ger skydd i en situation av urskillningslöst våld i ett land utan att det krävs att den asylsökande måste kunna visa att ett individuellt hot riktas mot honom eller henne. I andra länder, t.ex. i Sverige, har domstolarna gjort en restriktiv tolkning av bestämmelsen genom att krav ställts på att en individuell risk måste påvisas genom någon särskild omständighet. FN:s flyktingkommissariat har rekommenderat att länderna inte ska uppställa krav på en individualiserad risk när bestämmelsen tillämpas. EG-domstolen har i ett s.k. förhandsbesked om tolkningen av bestämmelsen slagit fast att det inte krävs

någon individualiserad risk för dess tillämplighet. Denna tolkning är bindande för svenska myndigheter och domstolar.

Den som behöver skydd på grund av väpnad inre eller yttre konflikt har också rätt till skydd enligt utlänningslagen. Migrationsöverdomstolen har i en dom den 26 februari 2007 slagit fast att det inte råder väpnad konflikt i Irak i utlänningslagens mening. Enligt domstolens tolkning måste följande tre rekvisit vara uppfyllda för att en intern väpnad konflikt ska anses råda: att det rör stridigheter mellan en stats väpnade styrkor och andra väpnade organiserade grupper och att dessa uppnår ett visst mått av intensitet, att de väpnade grupperna ska ha territoriell kontroll till den grad att de kan utföra militära operationer samt att civilbefolkningen ska vara drabbad på ett sätt som gör det omöjligt att vistas i regionen. Internflykt ska inte heller vara möjlig.

Migrationsöverdomstolen har i sin tolkning stött ett uttalande i proposition 1996/97:25 rörande de aktuella ändringarna av utlänningslagen och ett regeringsbeslut från 2004. Det är från detta regeringsbeslut domstolen hämtat formuleringen väpnad konflikt i ”folkrättslig mening”. Formuleringen syftar uppenbarligen på de kriterier som fastställs i artikel 1(1) i 1977 års tilläggsprotokoll till 1949 års Genèvekonventioner. Detta tilläggsprotokoll är emellertid inte ett uttryck för vad som är den folkrättsliga innebörden i begreppet ”väpnad konflikt”. Protokollet är bara tillämpligt på de stater som ratificerat detsamma. Artikel 3 i konventionen har en vidare tillämplighet och gäller även för stridigheter som inte omfattas av tilläggsprotokollet.

Internationella Rödakorskommittén, som enligt sin stadga har ett särskilt uppdrag att tolka och informera om den internationella humanitära rätten, har i mars 2008 skrivit till EU:s ordförandeland och framfört sin tolkning av begreppet inre väpnad konflikt:

Icke-internationella väpnade konflikter är utdragna väpnade sammanstötningar mellan väpnade regeringsstyrkor och en eller flera väpnade grupper eller mellan sådana grupper på en stats territorium, som är part i Genèvekonventionen. Den väpnade konflikten måste uppnå ett minimum av intensitet och de inblandade parterna visa ett minimum av organisering (icke officiell översättning).

Det är därför nödvändigt att regeringen tar initiativ till en översyn av tolkningen av begreppet ”yttre eller inre väpnad konflikt” i 4 kap. 2 § utlänningslagen att det bringas i överensstämmelse med den internationellt accepterade folkrättsliga innebörden av begreppet. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Ett allvarligt missförhållande i utredningsförfarandet i asylärenden är att Migrationsverket inte tar initiativ till tortyrskadeutredningar när den asylsökande åberopar att han eller hon har torterats. De offentliga biträdena vågar normalt inte initiera en sådan utredning eftersom det inte går att förutse om utlägget kommer att godtas som en skälig utredningsåtgärd. Regeringen bör i kommande regleringsbrev ge Migrationsverket i uppdrag att förordna om tortyrskadeutredningar i de ärenden där sökanden uppgivit att han eller hon torterats. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Fel! Okänt namn

8.7 Återtagandeavtal

De återtagandeavtal Sverige ingått med Irak och Afghanistan har fått som konsekvens att Sverige nu genomför massutvisningar av asylsökande från dessa länder. Många av dessa asylsökande har haft och har fortfarande starka skyddsbehov. Inslag i sändningar från Sveriges Radio har visat på de svenska myndigheternas systematiska och omfattande kränkningar av de mänskliga rättigheterna när uppenbart skyddsbehövande människor skickats tillbaka till dessa länder. Uppgifter har också framkommit som visar att avtalet inte uppfylls, och att parterna som undertecknat inte är överens om tolkningen när det gäller frågan om tvångsavvisningar.

Vänsterpartiet är mycket kritiskt till återtagandeavtalen och till den svenska regeringens agerande i denna process. Åtskilliga irakiska asylsökande har vittnat om att de lämnats vind för våg efter avvisning och fortsatta trakasserier och förföljelse gjort att de tvingats fly igen, trots att Irak i avtalet förbundit sig att garantera deras säkerhet. Mot denna bakgrund bör regeringen omedelbart säga upp återtagandeavtal som upprättats med Irak och Afghanistan. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

8.8 Barns asylskäl

Mottagandet av ensamkommande flyktingbarn har de senaste åren varit föremål för uppmärksamhet och här har förändringar genomförts för att förbättra mottagandet. När det gäller den förändringen att kommunerna i stället för Migrationsverket ska ansvara för mottagandet har det varit stora problem att få tillräckligt många kommuner att ställa upp. Det finns dock ett område som inte rönt så mycket uppmärksamhet och det gäller själva bedömningen av barns asylansökningar. Vi vet dock att mycket få barn får flyktingstatus; det gäller både Sverige och Europa.

Kunskapen om barnrelaterad förföljelse är bristfällig. Migrationsverket använder barnspecifik landinformation i mycket begränsad omfattning. Också hos ombuden finns kunskapsbrister i detta avseende. Av central betydelse är här förutom flyktingkonventionen också barnkonventionen. FN:s flyktingkommissariat har också utfärdat riktlinjer för asylprocessen för ensamkommande barn som också innehåller vägledning beträffande barnrelaterad förföljelse. Regeringen bör i regleringsbrev för Migrationsverket ålägga verket att i barns asylärenden använda landinformation som särskilt handlar om förföljelse av barn. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Det är också väsentligt att det finns personal utbildad i utredningsmetodik för barn. Det krävs t.ex. särskilda kunskaper för att kunna bedöma barns subjektiva fruktan för förföljelse. Regeringen bör uppdraga åt Migrationsverket att utarbeta särskilda riktlinjer för utredning och bedömning av barns asylskäl. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Genom propositionen 1996/97:25 *Svensk migrationspolitik i globalt perspektiv* genomfördes en förändring i lagen om vård av unga (LVU), som innebär att utlänningslagen alltid går före vid en lagkollision med LVU. I flera

fall – det senaste exemplet gällde en romsk flicka, som var tvångsomhändertagen för att skyddas från sin våldsamme far, och som sedan skulle utvisas tillsammans med denne – har beslut fattats att utvisa tvångsomhändertagna barn. Migrationsverkets generaldirektör påpekade i en tv-debatt om ärendet med den romska flickan att FN:s barnkonvention inte är bindande trots att Sverige skrivit på den och att vi tyvärr har en egen lagstiftning vi måste följa. En sådan förändring av lagen om vård av unga bör genomföras att en utvisning av den som är tvångsomhändertagen med stöd av lagen förutsätter godkännande av socialnämnden. Detta bör riksdagen ge regeringen till känna.

8.9 Synnerligen ömmande omständigheter

I den nya utlänningslag som trädde i kraft den 31 mars 2006 har det genomförts betydande förändringar av regleringen om uppehållstillstånd på skyddsskäl och humanitära grunder. Avsikten är att en större andel ska beviljas uppehållstillstånd av skyddsskäl i stället för av humanitära skäl. Detta är ett riktigt synsätt som Vänsterpartiet ställer sig bakom. Vi är dock kritiska till den bestämmelse som i första hand ersätter humanitära skäl, nämligen 5 kap. 6 § utlänningslagen som ger möjlighet att bevilja uppehållstillstånd på grund av synnerligen ömmande omständigheter. Det har nu utbildats en mycket restriktiv praxis som bl.a. innebär att de som har hiv/aids eller andra svåra sjukdomar nästan undantagslöst hänvisas till att söka vård i hemlandet, även om vården av kostnadsskäl i praktiken inte är tillgänglig för den det gäller. Denna inhumana praxis måste brytas genom att lagbestämmelsen ändras. Uttrycket ”synnerligen” i rättsliga sammanhang är ett mycket snävt begrepp och bör därför bytas ut mot ”särskilt” som ger möjlighet till en något mer generös bedömning. Självmodsrisk som styrks av en specialist i psykiatri bör utgöra ett sådant särskilt skäl och utan att denna risk ska behöva vara kopplad till psykisk sjukdom. Därför bör 5 kap. 6 § första stycket 1 ges följande lydelse:

Om uppehållstillstånd inte kan ges på annan grund, får tillstånd beviljas en utlänning om det vid en samlad bedömning av utlänningens situation föreligger sådana särskilt ömmande omständigheter att han eller hon bör tillåtas stanna i Sverige.

Detta bör riksdagen besluta.

8.10 Verkställighetshinder

I propositionen med förslag till ny utlänningslag (2004/05:170) s. 192 sägs följande:

[...] något beslut om avvisning bör liksom hittills inte fattas då det redan inför ett beslut över en ansökan om uppehållstillstånd står klart att ett avlägsnandebeslut inte skulle gå att verkställa.

Fel! Okänt namn på

Denna regel fanns också i den gamla utlänningslagen, men den tillämpades inte då och tillämpas inte heller nu på ett konsekvent och förutsägbart sätt. Många gånger fattas avvisningsbeslut i uppenbar strid mot förarbetsuttalandet. Det är därför nödvändigt att regeringen återkommer till riksdagen med förslag till ny bestämmelse i utlänningslagen om att avlägsnandebeslut inte ska fattas om det inte går att verkställa. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Bestämmelsen i 12 kap. 19 § 2 utlänningslagen, där krav uppställs att utlännningen inte kunnat åberopa verkställighetshindren tidigare eller har giltig ursäkt för att inte ha åberopat dem tidigare, står i uppenbar konflikt med artikel 3 i Europakonventionen om de mänskliga rättigheterna. Detta avhjälpas inte genom de möjligheter Migrationsverket har att bevilja uppehållstillstånd enligt 12 kap. 18 § utlänningslagen. Regeringen bör därför ta initiativ till en översyn av 12 kap. 19 § utlänningslagen för att bringa bestämmelsen i överensstämmelse med Europakonventionen om de mänskliga rättigheterna. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Om Migrationsverket en gång överlämnat verkställigheten av ett utvisningsbeslut till polisen saknar denna varje möjlighet att återlämna ärendet till Migrationsverket även om en förändrad situation skulle göra detta sakligt motiverat. Regeringen bör därför återkomma till riksdagen med förslag till en sådan lagändring att möjlighet ges till polisen att återlämna ett verkställighetsärende till Migrationsverket. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

8.11 Landkunskapen hos Migrationsverket

Numera redovisas Migrationsverkets databas, Lifos, med landinformation om de asylsökandes hemländer på Migrationsverkets hemsida. Detta är ett stort framsteg eftersom det möjliggör en dialog mellan Migrationsverket och den asylsökande om innehållet och tillförlitligheten i landinformationen. Nu har dock ett nytt problem visat sig. Det förhåller sig nämligen många gånger så att Migrationsverket bortser från innehållet i sin egen landinformation när det där finns uppgifter som talar för att den asylsökande borde beviljas uppehållstillstånd. Det föreligger ett trängande behov av att Migrationsverkets tjänstemän utbildas i hur landinformationen används i ärendena på ett opartiskt sätt. Regeringen bör ge Migrationsverket i uppdrag att organisera sådana kurser i opartiskt användande av Migrationsverkets landinformation. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

8.12 Rätten till muntlig förhandling

Ett av de bärande elementen i den nya process- och instansordning i utlänningsärenden som infördes 2006 var att muntlig förhandling skulle äga rum i det absoluta flertalet asylmål. Dimensioneringen av migrationsdomstolarna gjordes efter bedömningen att muntlig förhandling skulle hållas i 85 procent

av asylmålen. Av slutbetänkandet från Utvärderingsutredningen framgår att muntlig förhandling i dessa ägde rum i 34 procent av dessa mål under 2007 och 2008, vid Stockholms länsrätt dock endast i ca 25 procent av målen. Detta är mycket allvarligt och riskerar att urholka värdet av hela reformen. Det är därför nödvändigt att göra ett tillägg till bestämmelsen om muntlig förhandling i 16 kap. 5 § utlänningslagen. Ett nytt tredje stycke bör lyda: "I mål om utvisning eller avvisning skall muntlig förhandling hållas om det inte är uppenbart obehövt. Muntlig förhandling skall alltid hållas om part begär det." Detta bör riksdagen besluta.

8.13 Omröstningsreglerna i migrationsdomstolarna

För omröstningsreglerna i migrationsdomstolarna och Migrationsöverdomstolen gäller det som är stadgat för tvistemål. Det innebär att vid lika röstetal gäller den mening ordföranden biträder. Det är en mycket olämplig ordning i denna måltyp där konsekvenserna av ett felaktigt beslut kan bli att en människa blir dödad, torterad eller olagligen frihetsberövad. Det rimliga vore att i stället tillämpa de omröstningsregler som gäller för brottmål, nämligen att vid lika röstetal den mening ska gälla som är mest förmånlig för den enskilde. Det bör införas en ny bestämmelse i utlänningslagen med denna innebörd angående omröstningsreglerna i migrationsdomstolarna. Detta bör riksdagen ge regeringen till känna.

8.14 Rätt att överklaga beslut om avslag på ansökan om främlingspass

Det föreligger ingen rätt att överklaga Migrationsverkets beslut om avslag på ansökan om främlingspass. Denna brist medför att migrationsdomstolarna i en del fall hindras från att i sak pröva överklaganden i mål som gäller utvisning på grund av brister i en anknytnings seriositet. Om den klagande saknar giltig passhandling kan domstolen inte pröva överklagandet. Regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag till sådan ändring av utlänningslagen att rätt införs att överklaga beslut av Migrationsverket om avslag på ansökan om främlingspass. Detta bör riksdagen ge regeringen till känna.

8.15 Ändringsdispens

Enligt gällande utlänningslag kan ett mål bli föremål för prövning i sak endast om det föreligger ett prejudikatsintresse. Det finns i och för sig ytterligare en dispensgrund – "synnerliga skäl" – men den tillämpas i praktiken ytterst sällan. Det är mycket olyckligt att det inte finns någon möjlighet att få ett mål prövat i högre instans ens om det är uppenbart feldömt av en migrationsdomstol. Det blir också ofta omöjligt att rätta till allvarliga processuella felaktig-

Fel! Okänt namn på

heter i migrationsdomstolarna. Skulle en migrationsdomstol t.ex. underlåta att hålla en muntlig förhandling i ett asylmål där utgången är beroende av en trovärdighetsbedömning finns ingen möjlighet att nå rättelse i Migrationsöverdomstolen. Migrationsöverdomstolen har redan beslutat i ett prejudikatsmål att muntlig förhandling ska hållas i denna måltyp, varför det inte finns något prejudikatsintresse att bevilja prövningstillstånd på denna grund i fler mål.

Ändringsdispens bör införas om det är uppenbart att målet är feldömt av migrationsdomstol. Ändringsdispens bör bara kunna beviljas på ansökan av den enskilde, inte på ansökan av Migrationsverket. Regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag om en sådan ändring av utlänningslagen angående att ändringsdispens på ansökan av den enskilde införs hos Migrationsöverdomstolen. Detta bör riksdagen ge regeringen till känna.

8.16 Illegal vistelse

I 8 kap. 12 § andra stycket utlänningslagen anges att en utlänning som avvisats ska lämna landet inom två veckor. Tvåveckorsfristen börjar löpa samma dag som ett lagkraftätagande beslut fattats. Många gånger kan det dröja avsevärd tid innan beslutet når den det berör. Inte sällan kan det gå mer än två veckor innan han eller hon får kännedom om beslutet. I alla händelser är tidsfristen så kort att det är helt omöjligt – också med god vilja – att ordna med utresan från Sverige inom denna frist. I andra fall, t.ex. för palestinier som tidigare vistats som gästarbetare i någon av Gulfstaterna, är det omöjligt att inom denna tidrymd ordna tillstånd att resa in i det land dit avvisningen ska ske. Ofta låter det sig överhuvudtaget inte göras.

Konsekvenserna av denna regel blir i nästan samtliga ärenden fullständigt orimliga. Utlänningen har ingen praktisk möjlighet att undvika att vistas ”illegalt” i Sverige. Denna illegala vistelse kommer sedan att hållas emot henne eller honom vid varje framtida ansökan om uppehållstillstånd eller besöksvisum. Murbyggandet mot omvärlden håller successivt på att övergå till ett fullständigt utestängande av människor av annan etnicitet från Europa. Det angivna lagrummet måste ändras så att det av lagtexten klart framgår att utlänningen alltid ska beredas skäligen rådruum för att ordna förberedelserna för sin avresa. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

8.17 Bortre gräns i asylprocessen

Handläggningstiderna för ärenden om uppehållstillstånd har ständigt varit ett stort problem, i varje fall under de senaste 30 åren. Det har gjorts återkommande lagändringar och vidtagits andra åtgärder för att försöka komma till rätta med problemen, men utan att några förbättringar åstadkommits fram till i dag. De längsta godtagbara handläggningstider som regleringsbrevet föreskriver har ingen som helst påverkan på verkligheten. Därför måste nu kraftfullare medel tillgripas. En bestämmelse bör införas i utlänningslagen om att

den som ansökt om uppehållstillstånd och inte erhållit ett lagakraftgäande avslagsbeslut inom 18 månader från ansökan ska beviljas uppehållstillstånd om det inte finns särskilda skäl som talar däremot. Sådana särskilda skäl kan vara att den sökande själv väsentligt bidragit till tidsutdräkten eller har gjort sig skyldig till allvarlig brottslighet. Regeringen bör återkomma med förslag om införande av sådan bortre gräns i asylprocessen. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

8.18 Praxis vid besöksvisum

Den praxis som Migrationsverket tillämpar beträffande besöksvisum innebär en betydligt restriktivare hållning mot sökande från länder, från vilka det tidigare varit vanligt med s.k. avhopp. Det är dock orimligt att straffa helt andra människor på grund av att landsmän, som beviljats besöksvisum, utnyttjat sin mänskliga rättighet att söka asyl. Det är i själva verket ett indirekt angrepp på asylrätten. Det bidrar dessutom till att ge Sverige dåligt rykte internationellt när internationella gäster hindras från att delta i vetenskapliga eller andra sammankomster som arrangeras i Sverige. I förlängningen kan Sverige komma att få svårigheter att få stå som värd för den typen av arrangemang. Socialförsäkringsutskottet har flera gånger uttalat sig för en öppnare praxis, dock utan någon effekt.

Regeringen bör utfärda tydliga riktlinjer för Migrationsverkets handläggning av ärenden som gäller besöksvisum för att den ska genomsyras av en inställning som grundas på icke-diskriminering och humanitet. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

8.19 Flyktingkvoten

På ett område inom flyktingpolitiken har Sverige skaffat sig ett gott internationellt anseende, nämligen genom den årliga flyktingkvot som används för att i samarbete med FN:s flyktingkommissariat erbjuda skydd genom vidarebosättning till personer som befinner sig i ett tredjeland och inte har tillgång till någon långsiktig lösning. Traditionellt har Sverige erbjudit sig att genom kvoten ta emot flyktingar som varit särskilt utsatta, bl.a. sjuka och handikappade flyktingar, och där flyktingkommissarien haft svårt att få fram erbjudanden om vidarebosättning.

FN:s flyktingkommissariat har sju kriterier för vidarebosättning för flyktingar som befinner sig i ett tredjeland:

1. skyddsbehov
2. tortyroffer med vårdbehov
3. utsatta kvinnor
4. familjeåterföreningsfall
5. flyktingbarn och -ungdomar
6. äldre

Fel! Okänt namn på

7. flyktingar utan förutsättningar att integreras lokalt.

Nu satsar Sverige bara på att ta ut flyktingar ur den första kategorin och med beaktande av deras ”integrationspotential”. Detta har lett till att Sverige har lämnat avslag på många fall som presenterats av flyktingkommissariatet. Sverige bör i fortsättningen utnyttja hela den flyktingkvot som riksdagen fastställt och därvid ta ut särskilt utsatta flyktingar eller flyktingar till vilka flyktingkommissariaten haft svårt att få fram erbjudanden om vidarebosättning. Hänsynstaganden till flyktingarnas ”integrationspotential” bör utmönstras som kriterium för uttagning på kvoten. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Ytterligare försämringar har genomförts beträffande uttagningen av familjemedlemmar till en kvotflykting. Numera kräver man att dessa ska besöka en svensk ambassad för att ansöka om familjeåterförening även om det inte finns någon svensk ambassad i hemlandet och det är stora praktiska svårigheter och hinder att ta sig till en svensk ambassad. Tidigare har kravet på att en ansökan måste inges till en svensk ambassad eftergivits i sådana situationer. Regeringen bör i kommande regleringsbrev till Migrationsverket uppdraga åt verket att återgå till tidigare praxis vad gäller krav på att ansökan om familjeåterförening måste inges via svensk beskickning. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

En annan mycket allvarlig försämring som helt nyligen genomförts är att det numera enbart tas hänsyn till rena skyddsbehov vid uttagningar på flyktingkvoten. Detta leder i vissa fall till djupt stötande konsekvenser. Det kan exempelvis gälla en dotter i en familj som fyllt 18 år och därför blir lämnad ensam kvar i ett hemland där unga ensamstående kvinnor har en mycket svår och utsatt position. Regeringen bör ta initiativ för att Migrationsverket ska beredas möjlighet att ta nödvändiga mänskliga hänsyn vid uttagning av familjemedlemmar på kvoten även om de fyllt 18 år. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Det orsakar Migrationsverket allvarliga problem att budgetåret utgör strikt gräns för genomförande av kvotuttagningarna. Ofta kan det vara omöjligt att hinna genomföra det fysiska överförandet av kvotflyktingen till Sverige under budgetåret. Då blir konsekvensen att platsen på det årets kvot går förlorad. Migrationsverket skulle föredra treåriga planeringsperioder för utnyttjande av flyktingkvoten så att ej utnyttjade platser kan överföras till nästkommande år. Regeringen bör ta initiativ till att det införs treåriga planeringsperioder för uttagningarna på flyktingkvoten. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

8.20 Asylvisum

EU-ländernas regeringar har under ett antal år både unilateralt och inom ramen för EU-samarbetet strävat efter att konstruera mekanismer för att utestänga asylsökande från EU-territoriet. Resultatet har blivit att det är i det närmaste omöjligt att ta sig till EU för att söka asyl för den som inte har möj-

lighet att få fram betydande penningssummor till människosmugglare. Därför har allt fler börjat diskutera möjligheten att beskickningar får utfärda visum till skyddsbehövande antingen när dessa befinner sig i hemlandet eller i tredjeländ.

Flera stater, både EU-medlemmar och andra, har redan infört olika varianter av denna möjlighet. Gregor Noll, professor i folkrätt vid Lunds universitet, har tillsammans med Jessica Fagerlund vid Danska centret för mänskliga rättigheter gjort en studie i detta ämne för EU-kommissionen som publicerades i april 2002. De menar att de sex EU-länder som redan tillämpar systemet bör utveckla det ytterligare och delge övriga medlemsstater och forskare information om hur det fungerar. De föreslår också att de övriga medlemsstaterna inför liknande system, som dock endast kan och får utgöra ett komplement till det traditionella sättet att söka asyl.

Det finns flera svåra praktiska problem med asylvisum. Några sådana problem är följande: avsaknad av en svensk ambassad i flyktingens hemland, risker för den asylsökande att besöka ambassaden som ofta kan stå under bevakning, problem med sekretessen gentemot lokalanställd personal vid ambassaden, rädsla att berätta om sina asylskäl medan man finns kvar i sitt hemland, svårigheter att skaffa medicinsk bevisning om eventuella tortyrskador, frånvaro av möjlighet till advokathjälp.

Vänsterpartiet anser att utfärdande av asylvisum, som komplement till det traditionella sättet att söka asyl, bör ses som en viktig möjlighet att skapa lagliga vägar att söka skydd undan förföljelse. Hur proceduren för dessa viseringar bör utformas för att undanröja de risker och problem som ovan angivits bör ses över. Regeringen bör därför med hänvisning till ovanstående tillsätta en utredning med uppgift att lägga fram förslag om en procedur för utfärdande av asylvisum. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

8.21 Förvar

Att beröva en människa friheten är en från integritetssynpunkt oerhört ingripande åtgärd som alltid måste vara grundad på preciserade och väl avgränsade förutsättningar och vara den absolut sista utvägen. Frihetsberövandet blir givetvis ännu mer traumatiskt för den som flytt från sitt land för att söka en fristad i ett främmande land. Utifrån dessa utgångspunkter kan inte den nuvarande regleringen i utlänningslagen av förutsättningarna för förvar godtas. De är nämligen mycket vaga och ger stort utrymme för godtycke från tillämpande myndigheter. Det kan heller inte vara acceptabelt att det inte finns någon tidsbegränsning av förvar om det föreligger synnerliga skäl.

Regeringen bör därför tillsätta en utredning med uppgift att se över utlänningslagens bestämmelser om förvar i 10 kap. utlänningslagen utifrån de tidigare angivna utgångspunkterna. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Fel! Okänt namn

8.22 Förordnande av offentliga biträden i utlänningsärenden

Migrationsöverdomstolen har i ett praxisbildande beslut fastslagit att det saknas rättsligt utrymme att förordna offentligt biträde i ärenden enligt Dublinförordningen. Mot bakgrund av att det finns medlemsstater i EU som inte tillämpar flyktingkonventionen och den även i övrigt starkt divergerande tillämpningen av asylreglerna mellan olika EU-länder, finns inte sällan ett stort behov av rättsligt biträde i s.k. Dublinärenden. Det är därför nödvändigt att regeringen lägger fram förslag om sådan ändring i utlänningslagen att det blir möjligt att förordna offentligt biträde även i ärenden som handläggs enligt Dublinförordningen. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

För närvarande saknas möjligheter att förordna offentligt biträde när ansökan om uppehållstillstånd görs via en svensk ambassad. Detta är otillfredsställande eftersom det i vissa av dessa ärenden föreligger ett starkt behov av rättsligt biträde. Det bör därför införas en ny bestämmelse i utlänningslagen som möjliggör att det vid förekomsten av särskilda skäl blir möjligt att förordna offentligt biträde i ärenden där ansökan om uppehållstillstånd görs via svensk ambassad. Detta bör riksdagen ge regeringen till känna.

Sedan lång tid är det Migrationsverket som förordnar offentligt biträde i utlänningsärenden. Det har riktats stark kritik mot hur Migrationsverket hanterar den uppgiften från bl.a. Sveriges advokatsamfund och från Advokater utan gränser. Migrationsverket har systematiskt försökt undvika att förordna offentliga biträden som varit kända för att vara kunniga, skickliga och engagerade. Den asylsökande har fått ett offentligt biträde som inte tillvaratagit sin klients intressen.

Den nyanlände flyktingen har i realiteten små möjligheter att välja en jurist som är kunnig och engagerad inom detta rättsområde. Och i de få fall där den asylsökande hunnit få fram ett namnförslag har det i några fall gått så långt att Migrationsverket nekat att förordna advokater som gjort sig kända för att bjuda Migrationsverket hårt motstånd.

Den asylsökande befinner sig i ett sådant underläge att han eller hon tvingas acceptera också undermåliga insatser. Advokater står under Advokatsamfundets disciplinära tillsyn. Någon sådan kontroll finns inte beträffande de juristfirmor som Migrationsverket tycks anlita i ökande grad. Det är mot denna bakgrund oerhört allvarligt att det, i motsats till vad som är fallet i brottmål, i princip är omöjligt att få byta biträde på grund av ombudets oskicklighet eller bristande samarbete. Ändå kan resultatet av en dålig insats från ombudet få minst lika allvarliga konsekvenser i asylärenden som i brottmål.

När Migrationsverket nu även formellt är motpart till den asylsökande i migrationsdomstolen framstår det ännu tydligare hur orimligt det är att det är Migrationsverket som ska ha rätten att utse sin egen motpart. Det är jämförbart med om åklagaren skulle utse försvararen i brottmål. Regeringen bör därför lägga fram förslag om återgång till den tidigare ordningen att Rätts- och hjälpsmyndigheten, alternativt länsrätten, bör förordna offentliga biträden i

Fel! Okänt namn på

utlänningsärenden. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

8.23 Utbildning av nämndledamöter och offentliga biträden

I utlänningsärenden förekommer många gånger både komplicerade rättsliga frågor och svårbedömda faktiska förhållanden. Det finns ett behov av förstärkta utbildningsinsatser både av Migrationsverkets personal, migrationsdomstolarnas nämndledamöter och offentliga biträden. Regeringen bör ge ett uppdrag till Domstolsverket att lämna förslag på hur utbildning för de kategorier som ovan angivits kan organiseras, samt förslag på vem eller vilka som bör vara huvudmän för en sådan utbildning. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

8.24 Inrättande av en professur i migrationsrätt

Det skulle innebära ett viktigt bidrag för att stärka utlänningsrättens ställning att inrätta en professur i migrationsrätt. En sådan professur skulle vara ett viktigt stöd för genomförande av högkvalitativ utbildning inom migrationsrätten, bl.a. genom den satsning på forskning inom området som härigenom skulle främjas. Regeringen bör därför inrätta en professur i migrationsrätt vid lämpligt universitet. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Stockholm den 25 september 2009

Kalle Larsson (v)

Marianne Berg (v)

Josefin Brink (v)

LiseLotte Olsson (v)

Torbjörn Björlund (v)

Egon Frid (v)